

USVOJENI TEKSTOVI

Privremeno izdanje

P8_TA-PROV(2018)0483

Obrana akademske slobode u vanjskom djelovanju EU-a

Preporuka Europskog parlamenta od 29. studenoga 2018. Vijeću, Komisiji i potpredsjednici Komisije/Visokoj predstavnici Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku o obrani akademske slobode u vanjskom djelovanju EU-a 2018/2117(INI)

Europski parlament,

- uzimajući u obzir Ugovor o Europskoj uniji (UEU) i Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU),
- uzimajući u obzir Povelju Europske unije o temeljnim pravima, a posebno njezin članak 13.,
- uzimajući u obzir strateški okvir i akcijski plan EU-a za ljudska prava i demokraciju (11855/2012) koje je Vijeće za vanjske poslove usvojilo 25. lipnja 2012.,
- uzimajući u obzir smjernice EU-a o ljudskim pravima koje se odnose na slobodu izražavanja na internetu i izvan njega i koje je 12. svibnja 2014. donijelo Vijeće za vanjske poslove,
- uzimajući u obzir Godišnje izvješće EU-a o ljudskim pravima i demokraciji u svijetu za 2016. te politiku Europske unije o tom pitanju,
- uzimajući u obzir Preporuku u vezi sa statusom nastavnog osoblja u visokom obrazovanju koju je donijela Opća konferencija Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (UNESCO), na svojoj 29. sjednici od 21. listopada do 12. studenoga 1997.,
- uzimajući u obzir Deklaraciju iz Lime o akademskoj slobodi i autonomiji ustanova visokog obrazovanja, koju je u rujnu 1988. usvojila Svjetska sveučilišna služba,
- uzimajući u obzir Rezoluciju 29/7 o pravu na obrazovanje koju je usvojilo Vijeće UN-a za ljudska prava na svojoj 42. sjednici održanoj 2. srpnja 2015.,
- Uzimajući u obzir Opći komentar br. 13 Odbora UN-a za gospodarska, socijalna i kulturna prava usvojen 8. prosinca 1999. na dvadeset prvom zasjedanju,
- uzimajući u obzir Mišljenje Venecijanske komisije 891/2017,

- uzimajući u obzir izvješća nacionalnih, europskih i međunarodnih nevladinih organizacija i, posebno, Načela državne odgovornosti za zaštitu visokog obrazovanja od napada,
  - uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o temeljnim pravima,
  - uzimajući u obzir Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima,
  - uzimajući u obzir Opću deklaraciju o ljudskim pravima,
  - uzimajući u obzir članak 113. Poslovnika,
  - uzimajući u obzir izvješće Odbora za vanjske poslove (A8-0403/2018),
- A. budući da je UNESCO definirao akademsku slobodu kao „pravo, neograničeno propisanom doktrinom, na slobodu poučavanja i rasprave, slobodu provođenja istraživanja i širenja te objave rezultata, slobodu izražavanja svojeg mišljenja o instituciji ili sustavu u kojem se radi, slobodu od institucionalne cenzure i slobodu sudjelovanja u stručnim ili predstavničkim akademskim tijelima”;
  - B. budući da je pravo na obrazovanje temeljno za uživanje svih drugih ljudskih prava i za postizanje održivog razvoja; budući da se to pravo može uživati samo u atmosferi akademske slobode i autonomije ustanova visokog obrazovanja;
  - C. budući da se u Deklaraciji iz Lime o akademskoj slobodi i autonomiji ustanova visokog obrazovanja akademska sloboda definira kao sloboda pripadnika akademske zajednice - kojom su obuhvaćene sve osobe koje podučavaju, studiraju, istražuju i rade u ustanovi visokog obrazovanja – da pojedinačno ili kolektivno sudjeluju u potrazi za znanjem te razvoju i prenošenju znanja s pomoću istraživanja, učenja, rasprave, dokumentiranja, proizvodnje, stvaranja, podučavanja, predavanja i pisanja;
  - D. budući da se ta definicija mora zasnivati na temeljnim demokratskim vrijednostima, uključujući načela pristupa i borbe protiv diskriminacije, odgovornost, kritičko i neovisno mišljenje, institucijsku autonomiju i društvenu odgovornost; budući da nema demokracije bez akademske slobode koja omogućuje informiranu raspravu;
  - E. budući da je akademska sloboda ključni element za postizanje napretka u održivom razvoju, posebno u pogledu ostvarenja ciljeva održivog razvoja sadržanih u Programu održivog razvoja do 2030., u kojem kvalitetno obrazovanje, znanstveno istraživanje i inovacije zauzimaju središnje mjesto;
  - F. budući da je autonomija nužan preduvjet da bi obrazovne ustanove mogle obavljati svoje dužnosti; budući da akademska sloboda zahtijeva predostrožnost i stalnu zaštitu od neprimjerenog pritiska države ili komercijalnih interesa;
  - G. budući da akademska sloboda, uključujući slobodu mišljenja, stajališta, izražavanja, udruživanja, putovanja i podučavanja, pridonosi stvaranju prostora u kojem bilo koje otvoreno i pluralističko društvo slobodno razmišlja, propituje, razmjenjuje ideje i proizvodi, konzumira i širi znanje;
  - H. budući da napadi na akademsku slobodu ugrožavaju istraživanje, poučavanje, javnu raspravu i pravo na obrazovanje, narušavaju akademsku kvalitetu te društveni, politički,

gospodarski i kulturni razvoj; budući da bi odgovore na društvena pitanja trebalo pronaći na temelju razloga, dokaza i uvjeravanja;

- I. budući da se pravo na obrazovanje, poučavanje i istraživanje može u potpunosti uživati samo u atmosferi akademske slobode;
- J. budući da postoji hitna potreba za odgovarajućim rješavanjem akademske slobode tijekom procesa pristupanja EU-u kako bi se spriječili napadi u državama članicama EU-a, kao što su pokušaji zatvaranja Srednjoeuropskog sveučilišta (CEU) u Budimpešti, zbog čega će se studenti premjestiti u Beč od 2019., kao i blokiranje rodni studija u Mađarskoj; budući da bi se države kandidatkinje trebale obvezati na temeljne vrijednosti visokog obrazovanja, uključujući akademsku slobodu i institucionalnu autonomiju;
- K. budući da su akademska zajednica i obrazovne ustanove sve podložnije uplitanju, pritisku ili ugnjetavanju od strane država, poslovnog sektora i drugih nedržavnih aktera; budući da se svake godine diljem svijeta prijave stotine napada na sveučilišta, institucije visokog obrazovanja i njihove članove, uključujući ubojstva, nasilje i nestanke, zatvaranje, nezakonito zatvaranje/pritvor, nezakoniti progon, gubitak položaja, nezakonito izbacivanje sa studija i ograničenje putovanja ili kretanja i ostale ekstremne i sustavne prijetnje; budući da se kršenja akademskih sloboda također javljaju unutar država članica Europske unije i njezinih najbližih partnera;
- L. budući da smanjenja javnih sredstava za obrazovanje, uključujući visoko obrazovanje, te potreba za alternativnim izvorima prihoda dovode u opasnost akademsku slobodu, osobito kada je riječ o vanjskom financiranju koje potječe od autokratskih režima u inozemstvu ili multinacionalnih korporacija;
- M. budući da se strane obrazovne ustanove u Europskoj uniji suočavaju s napadima nacionalnih vlada i da se susreću s kršenjima njihove akademske slobode;
- N. budući da se pokušajima kontrole ili ušutkavanja visokih učilišta ili njihovih znanstvenika, studenata i osoblja daleko nadilaze pojedinci i institucije koji su izravno pogođeni te općenito utječe na društvo tako što se smanjuje prostor za uključivo demokratsko sudjelovanje, slobodu govora i osnaživanje svih građana te buduće generacije lišavaju visokokvalitetnih znanstvenika i sveučilišnih nastavnika;
- O. budući da učinkovito ostvarenje prava na obrazovanje i jamčenje akademske slobode zahtijeva od država da osiguraju odgovarajuću i pouzdanu razinu financiranja za obrazovanje; budući da politike financijske i gospodarske štednje ozbiljno ugrožavaju akademsku slobodu i nastavljaju to činiti diljem svijeta, uključujući i unutar Europske unije;
- P. budući da su kršenja akademske slobode rijetko tema u okviru ljudskih prava, što djelomično odražava nepoznavanje pitanja akademske slobode među zagovornicima ljudskih prava i činjenicu da se te tvrdnje često odnose na kršenja drugih prava, kao što su pravo na slobodu izražavanja ili pravo na mišljenje; budući da zbog toga standardi u ovom području nisu dovoljno razvijeni, a kršenja akademske slobode često se ne prijavljuju;
- Q. budući da postoji opća potreba za podizanjem razine osviještenosti o važnosti

akademske slobode kao sredstvu za promicanje demokracije, poštovanja vladavine prava i odgovornosti, te stvaranju mogućnosti za poboljšanje sposobnosti za njezino zagovaranje i obranu;

- R. budući da je važno utvrditi napade na akademsku slobodu kao dio globalne pojave te potaknuti priznavanje akademske zajednice i studenata, ne samo kao pojedinaca čija se prava krše, već kao i napadnutih branitelja ljudskih prava; budući da je potreban snažan odgovor na međunarodnoj i nacionalnoj razini, od samog visokog obrazovanja, kao i civilnog društva i šire javnosti;
- S. budući da mnogi ugroženi članovi akademske zajednice i studenti ne mogu dobiti pristup prilikama koje se pružaju u okviru programa EU-a za akademsku mobilnost i za borbu za ljudska prava jer ne ispunjavaju kriterije za podnošenje zahtjeva ili imaju velike poteškoće u provedbi općih postupaka slanja zahtjeva, te pridržavanja obveza i rasporeda;
- T. budući da financijska pitanja programa EU-a ograničavaju djelovanja organizacija i sveučilišta u EU-u koja već podupiru studente i znanstvenike koji su u opasnosti ili bježe iz svojih zemalja zbog prijetnji progonom; budući da je tim organizacijama i sveučilištima potrebna veća pomoć za njihovo djelovanje i inicijative;
- U. budući da se EU zalaže za promicanje i zaštitu ljudskih prava, demokratskih institucija i vladavine prava diljem svijeta; budući da se u Akcijskom planu EU-a za ljudska prava i demokraciju poziva na djelotvorniju politiku EU-a za potporu ljudskim pravima i demokraciji, uključujući povećanje djelotvornosti dijaloga o ljudskim pravima, poboljšanje vidljivosti i utjecaja državnih strategija za ljudska prava, usmjeravanje na djelotvornu provedbu smjernica EU-a o ljudskim pravima te poboljšanje javne diplomacije i komunikacije u području ljudskih prava;
- 1. preporučuje sljedeće Vijeću, Komisiji i potpredsjednici Komisije / Visokoj predstavnici Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku:
  - (a) da izričito priznaju važnost akademske slobode u javnim izjavama, politikama i djelovanjima u vezi s vanjskim djelovanjem EU-a, uključujući priznavanje načela da ideje nisu kaznena djela i da kritični diskurs ne predstavlja nelojalnost, nego ključan dio demokratskog društva i njegova razvoja, da se autonomija obrazovnih ustanova mora uvijek štiti te da akademska sloboda ima bitnu ulogu u napretku obrazovanja i razvoju čovječanstva i modernog društva;
  - (b) da priznaju da se zahtjevi za akademsku slobodu ubrajaju u postojeće pravo o ljudskim pravima te da proizlaze iz prava na obrazovanje te prava na izražavanje i mišljenje; da podsjetu da akademska sloboda obuhvaća slobodu pripadnika akademske zajednice da dijele informacije i provode istraživanja te da šire znanje i istinu bez ograničenja, slobodu izražavanja njihovih stajališta i mišljenja u područjima njihova istraživačkog rada i stručnog znanja, čak i ako su kontroverzna ili nepopularna, što može uključivati ispitivanje funkcioniranja javnih institucija u određenom političkom sustavu i njihovu kritiku;
  - (c) da javno ističu probleme napada na akademsku slobodu, uključujući njihove negativne posljedice; da izraze zabrinutost zbog osjetljivosti akademske zajednice na neopravdano uplitanje državnih vlasti, privatnih aktera ili korporativnih

interesa te da podsjetite na odgovornost država da zajamče akademsku slobodu, da djeluju u skladu s njome te da anticipativno štite ustanove visokog obrazovanja, pripadnike akademske zajednice i studente od napada, bez obzira na njihovo podrijetlo i prirodu;

- (d) da osiguraju da su institucije EU-a i predstavnici država članica koji posjećuju treće zemlje informirani o stanju akademske slobode;
- (e) da pruže potporu institucijama, osoblju i studentima koji su izloženi riziku ili su bili žrtve prisile ili nasilnih napada te da javno osude takve napade tako što će povesti raspravu o tom problemu na svim razinama, među ostalim, preko izjava, posjeta, poziva na javno izlaganje te praćenjem suđenja i stanja u zatvorima, kao i konkretnim upućivanjima na pojedinačne slučajeve ugroženih članova zajednice visokog obrazovanja;
- (f) da podupru jednak pristup akademskoj zajednici, neovisno o etničkoj pripadnosti, kasti, invaliditetu, nacionalnosti, vjeroispovijesti, rodnom identitetu, spolnoj orijentaciji ili drugom statusu; da u svojim odnosima s trećim zemljama obrate posebnu pozornost na potporu iskorjenjivanju rodno utemeljene diskriminacije i svih oblika nasilja te da pomognu u ostvarivanju rodne ravnopravnosti i prava na obrazovanje za sve;
- (g) da upozore na to da se napadi na akademsku slobodu mogu odvijati i u obliku kibernetičkih napada jer se pripadnici akademske zajednice danas sve više koriste internetom i društvenim medijima kako bi iznijeli svoje ideje i mišljenja;
- (h) da povedu raspravu o akademskoj slobodi na različitim razinama političkog dijaloga, među ostalim, u dijalozima i savjetovanjima o ljudskim pravima s partnerskim zemljama; da pojačaju diplomatske napore s partnerskim zemljama putem bilateralnog i multilateralnog angažmana u pogledu incidenata koji uključuju prijetnje ili napade na akademsku slobodu, a posebno nasilne napade na ustanove i članove zajednice visokog obrazovanja, kao i diskriminirajuće politike i prakse, neopravdana ograničenja u pogledu istraživanja ili izražavanja, protuzakoniti progon ili pritvor te ograničenja prava na osnivanje sindikata ili pristupanje njima; da potiču partnerske zemlje na uspostavu okvira za akademsku slobodu i institucionalnu autonomiju te na praćenje provedbe tih temeljnih prava; da osiguraju da se svim sporazumima o međunarodnoj suradnji s partnerskim zemljama poštuju ta načela;
- (i) U Kopenhaške kriterije za postupak pristupanja EU-u uvrstiti obranu i zaštitu akademske slobode i institucionalne autonomije s ciljem sprečavanja napada na akademsku slobodu u državama članicama, kao što je viđeno u slučaju CEU u Mađarskoj;
- (j) da potiču sve države da podrže i provedu Deklaraciju o sigurnim školama i njezine prateće smjernice za zaštitu škola i sveučilišta od vojne upotrebe tijekom oružanog sukoba, kao što je većina država članica EU-a to već učinila, a riječ je o smjernicama o odgovornosti za zaštitu temeljnih vrijednosti, osobito akademske slobode i institucijske autonomije, u kontekstu nasilnih i prisilnih napada na visoko obrazovanje;

- (k) da surađuju s UN-om, Vijećem Europe, međunarodnim agencijama, civilnim društvom i zajednicama visokog obrazovanja kako bi stvorili mehanizme za praćenje i prijavljivanje napada, prijetnji i neopravdanih ograničenja usmjerenih na visoko obrazovanje i pojedinačne znanstvenike te da ojačaju i promiču praćenje kako bi se podigla razina osviještenosti, kako bi se počinitelji pozvali na odgovornost te kako bi se poboljšali naponi u cilju sprečavanja napada na akademsku slobodu i odgovaranja na njih;
- (l) da pokrenu i potiču redoviti dijalog sa sveučilišnim zajednicama i organizacijama čiji je cilj zaštita zajednica visokog obrazovanja i promicanje akademske slobode kako bi se razvili najbolji politički okviri, inicijative i strategije zagovaranja akademske slobode;
- (m) da doprinose razvoju kapaciteta za brze, temeljite i transparentne istrage kršenja akademske slobode, posebno u situacijama koje uključuju nasilne napade; da ulože više napora u sprečavanje napada na akademsku slobodu i odgovaranje na njih te da poduzmu sve razumne napore kako bi pozvali počinitelje na odgovornost;
- (n) da potiču rad na istraživanju i zagovaranju u cilju reforme zakonodavstva i propisa kojima se nameću neopravdana ograničenja akademske slobode ili akademske autonomije ustanova visokog obrazovanja te da promiču institucionalnu autonomiju kao jedan od načina zaštite sustava visokog obrazovanja od uplitanja ili napada države, poslovnog sektora ili drugih nedržavnih aktera te očuvanja visokog obrazovanja od politizacije i ideološke manipulacije;
- (o) da pojačaju diplomatske napore s partnerskim zemljama putem bilateralnog i multilateralnog angažmana u pogledu incidenata koji uključuju prijetnje ili napade na akademsku slobodu, posebno nasilne napade na ustanove i članove zajednice visokog obrazovanja, kao i diskriminirajuće politike i prakse, neopravdana ograničenja u pogledu istraživanja ili izražavanja, protuzakoniti progon ili pritvor;
- (p) da preispitaju postojeće mehanizme potpore i zaštite za branitelje ljudskih prava kako bi se razvili kapaciteti za prepoznavanje i pružanje pomoći, uključujući hitnu zaštitu i pomoć, u slučajevima koji uključuju napade na akademsku slobodu, uključujući fizičku zaštitu, pružanje pravne pomoći i pomoći pri izdavanju viza, medicinsku pomoć, praćenje suđenja i stanja u zatvorima, zastupanje i lobiranje te dugoročnu potporu tijekom egzila; da među prioritete Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava uvrste promicanje akademske slobode i potporu pripadnicima akademske zajednice koji su u opasnosti;
- (q) da preispitaju postojeće programe i sredstva za akademsku mobilnost i ostale oblike suradnje u obrazovanju i istraživanju, uključujući njihove kriterije, postupke podnošenja prijave te zahtjeve, vremenske okvire i programe, u svrhu uklanjanja prepreka koje bi mogle onemogućiti ugroženim kvalificiranim pripadnicima akademske zajednice ili studentima pristup mogućnostima, angažmanima ili drugim resursima u okviru programâ; da promiču postojeće projekte koje financira EU, poput programa za „akademske izbjeglice”, kojima se nastoji podići razina osviještenosti o važnosti akademske slobode u sektoru

visokog obrazovanja i posljedicama za društvo u cjelini kada se ta sloboda ugnjetava;

- (r) da osiguraju da se programima EU-a za makrofinancijsku pomoć za treće zemlje i politikama europskih financijskih institucija ne ugrožava akademska sloboda podupiranjem politika kojima se smanjuje dodjela nacionalnih prihoda sektoru obrazovanja;
  - (s) da uspostave nove inicijative u okviru postojećih i budućih programa, koje bi se mogle razviti i financirati u sinergijama sa sredstvima iz proračuna Unije koja se ne odnose na obrazovanje i istraživanja, kao što su Instrument za pretprijetnu pomoć (IPA III), Obzor 2020., Erasmus+ i aktivnosti Marie Curie, kako bi se novim programskim djelovanjima koje financira EU pružila potpora zapošljavanju ugroženih članova akademske zajednice, studenata istraživača i redovnih studenata sa statusom međunarodne zaštite u europskim ustanovama visokog obrazovanja i istraživačkim ustanovama;
  - (t) da podupiru aktualne normativne napore na regionalnoj i međunarodnoj razini, među ostalim, donošenjem međunarodne izjave o akademskoj slobodi i autonomiji ustanova visokog obrazovanja; da potiču EU i njegove države članice da preuzmu inicijativu za akademsku slobodu na sastanku Vijeća Ujedinjenih naroda za ljudska prava;
  - (u) da osiguraju stalnu potporu na visokoj razini Europskom međusveučilišnom centru i Globalnom kampusu za ljudska prava i demokraciju kao vodećim inicijativama EU-a za potporu obrazovanju o ljudskim pravima diljem svijeta;
2. nalaže svojem predsjedniku da ovu preporuku prosljedi Vijeću, Komisiji i potpredsjednici Komisije / Visokoj predstavnici Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku.